

Sereda V. V. Administrative liability for administrative offenses of special subjects folling under the action of the disciplinary statutes or the discipline special regulations

The article considers types of administrative liability, which is imposed to special subjects (military men and other persons who are subject to the disciplinary statutes) for administrative violations on general grounds. From the author's point of view such types of liability are as following: warning; fine; compensated seizure of an item, which appeared to be the instrument or the direct object of an administrative offense; confiscation of an item which appeared to be the instrument or the direct object of administrative offense or money received as a result of committing an administrative offense; deprivation of a special right granted to the citizen.

Based on the analysis the author upholds the introduction of a comprehensive reform of the legal responsibility of the military and those who are subject to disciplinary statutes, which should cover the contents and types of liability of special subjects; their legal status. This will allow to form the conceptual basis of legal liability of military men and persons who are subject to disciplinary regulations, based on an analysis of the current state of the mechanism of legal liability, taking into account international experience in attracting indicated subjects to legal liability and determine the direction of development of modern administrative legislation on the legal liability of special objects. Reasoning and fulfillment with the specific content of such a concept will allow to revise the legal basis of the administrative liability of the military and those who are subject to disciplinary statutes, to form a grounded proposals on improving the institution of administrative liability of the specified subjects, the order of bringing them to justice and improve measures to ensure proceedings on administrative offenses cases, committed by the military and persons who are subject to action of the disciplinary statutes.

Key words: *administrative liability, administrative offences, warning, fine, seizure, confiscation, deprivation of a special right.*

Стаття надійшла 05 травня 2014 р.

УДК 351.741

В. О. Скорик

**ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ІЗ ГРОМАДСЬКИМИ ФОРМУВАННЯМИ
В ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ**

Розглянуто головні напрями взаємодії громадян з органами внутрішніх справ. Надано характеристику історичним передумовам формування громадських об'єднань, а також запропоновано їх основні форми. Зазначено, що громадські формування з охорони громадського порядку є надійним помічником

органів внутрішніх справ у попередженні і припиненні порушень прав і свобод громадян, і на сучасному етапі, коли зростає злочинність, його можна подолати тільки взаємодією міліції та громадських формувань.

Ключові слова: *громадська безпека; громадський порядок; органи внутрішніх справ; попередження; громадяни.*

Постановка проблеми. Одне з центральних місць у різноманітній та багатоплановій діяльності держави посідає виконання завдань із захисту прав і свобод людини, охорони прав та законних інтересів державних та недержавних організацій, боротьби зі злочинами та іншими правопорушеннями. Розвиток демократичних засад суспільства, налагодження і підтримка зв'язків міліції з місцевим населенням, що ґрунтуються на принципах довіри, взаєморозуміння і добропорядності, зважання на громадську думку – пріоритетні завдання реформування органів внутрішніх справ.

Актуальність налагодження такої взаємодії пов'язана з необхідністю залучення населення до охорони громадського порядку, майна та профілактики правопорушень, крім того, надає можливість визначити шляхи та засоби запобігання злочинності, розробити стратегію щодо покращення діяльності органів внутрішніх справ в цілому. Впровадження відповідних форм та методів взаємодії органів внутрішніх справ з населенням відбувається за допомогою спеціальних управлінських рішень, які передбачають питання організації тактично правильного та психологічно виваженого партнерства між ними. Від подібних управлінських рішень, що приймають органи внутрішніх справ, значно залежить активізація й удосконалення діяльності щодо боротьби з правопорушеннями, їх профілактика, охорона громадського порядку тощо.

Стан дослідження. Дослідженням цього питання займалися українські і зарубіжні вчені, а саме: С. Г. Братель, П. П. Гай-Нижник, С. Ф. Константінов, М. В. Лошицький, К. В. Мамай, О. Я. Черепенко, А. Дж. Бек, О. Н. Ярмиш та інші.

Метою статті є визначити та розкрити перелік форм взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості.

Виклад основних положень. Органи внутрішніх справ, охороняючи громадський порядок в особливих умовах, до яких, безумовно, належать масові заворушення, використовують обов'язкову, передбачену законодавством участь інших міністерств і відомств, а також громадських формувань правоохоронної спрямованості. Комплексний підхід та єдність дій усіх учасників боротьби з масовими заворушен-

нями є основним для ефективного вирішення завдань протидії такому злочину [1, с. 384].

Спеціальному розробленню підлягає узгодження дій за часом, місцем і способами усіх підрозділів, що здійснюють усебічне забезпечення спеціальних операцій. Плани організації взаємодії ОВС з підрозділами інших силових структур у боротьбі з масовими заворушеннями відпрацьовуються у процесі проведення спільних навчань [2].

Зважаючи на вказане, можна зробити висновок, що питання організації взаємодії силових структур, правоохоронних органів, органів влади, громадських формувань під час проведення спеціальних операцій із ліквідації масових заворушень, потребують подальшого вдосконалення за такими напрямками:

- чітка централізація управління силами і засобами, особливо тимчасово доданими, шляхом підпорядкування єдиному органу управління на період підготовки і проведення заходів із ліквідації масових заворушень;

- удосконалення сумісного планування заходів усіх зацікавлених відомств, силових структур, населення під час надзвичайних ситуацій;

- удосконалення системи управління силами і засобами у процесі спільних навчань, тренувань, вивчення існуючого досвіду, розбору проведених раніше операцій із попередження і припинення групових порушень громадського порядку;

- пошуки шляхів удосконалення взаємодії з громадськими організаціями [3].

Питанню залучення громадян до охорони громадського порядку та профілактики правопорушень в останній час приділено значну увагу з боку місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Практика показує, що їх діяльність є досить ефективною. Наприклад, у Київській області налічується близько 300 таких громадських формувань, членами яких є понад 6500 осіб. Серед кращих з них вирізняються «Гроза» (Обухівський район), «Щит плюс» (Києво-Святошинський район), «Ягуар» (м. Бориспіль), «Орлан» (м. Васильків), «Щит» (м. Ірпінь) та ін. [4, с. 110].

Вперше в Україні добровільні народні дружини були створені у грудні 1958 року за ініціативою гірників шахт 1–2 «Червоний Жовтень» і імені Карла Маркса м. Єнакієве та коксохіміків і машинобудівників м. Горлівки. За прикладом донбасівців народні дружини стали створювати у всій Україні.

За радянських часів у м. Києві існувало 12 районних штабів і понад 150 тисяч дружинників забезпечували громадський порядок на території столиці.

У 1990 році в Україні функціонувало 37 тисяч штабів ДНД, в яких перебувало півтора мільйона дружинників, 132 асоціації ДНД і 178 робітничих загонів сприяння міліції. За їх участю тоді було розкрито 80 тисяч злочинів і затримано 260 тисяч правопорушників.

Відновлення дружини в Україні почалося в грудні 1999 року після відповідного Указу Президента України «Про покращення діяльності органів внутрішніх справ і громадських формувань по охороні громадського порядку». 22 червня 2000 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». На підставі цього закону 27 квітня 2001 року відбулася Київська міська конференція громадян, на якій було створено Київське міське громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону.

Сьогодні у структурі міського громадського формування є 10 районних штабів та 13 міських спеціалізованих загонів за відповідними напрямками діяльності. У структурних підрозділах міського формування – 150 штабів та понад 50 спеціалізованих загонів. Щоденно спільно з працівниками міліції у столиці перекривається понад 150 маршрутів та постів.

За кордоном практично в усіх підрозділах поліції давно функціонують спеціальні структурні формування, співробітники яких працюють лише серед населення.

Наприклад, в Японії низький рівень злочинності і найперше це пов'язано з умілим співробітництвом сил правопорядку з громадськістю. З усіма поліцейськими дільницями і префектурами функціонують відділення і об'єднання Асоціації із попередження злочинності. Членами Асоціації можуть бути всі громадяни, які бажають допомагати вартовим правопорядку у вільний від роботи час. Їх обов'язок – повідомляти поліцію про скоєні злочини і патрулювати на вулицях увечері або вночі у складі «загонів пильності». До цієї Асоціації належать не тільки окремі громадяни, а й об'єднання осіб однієї професії, які найчастіше стають жертвами злочинів. Це банківські працівники, касири, продавці й інші. Всі вони дуже активно працюють в асоціації і надають значні кошти і добровільні внески на її розвиток. Форпостами асоціації є так звані «пункти контакту», де постраждалі практично в будь-який час доби можуть отримати допомогу і необхідну консультацію.

Понад 20 років тому у Сполучених Штатах Америки почали створювати добровільні групи із боротьби зі злочинністю, які діють практично у всій країні. Використання мешканців-добровольців ефективно практикується в поліцейському управлінні міста Панама-Сіті (штат Флорида). Тут після відповідних перевірок рівня спеціальних знань і проходження спеціальної підготовки громадяни отримують практично ті ж права, що і штатні поліцейські. Тому вони після роботи і навчання самостійно здійснюють патрулювання на вулицях міста. В місті Колорадо-Спрінгс (штат Колорадо) поліція застосовує добровільних помічників за їх професійними якостями для юридичних, соціологічних, психологічних консультацій, ведення бухгалтерського обліку, статистичної обробки деяких матеріалів.

Сьогодні за кордоном дедалі більше розповсюджуються підліткові і юнацькі клуби поліції. Вартіві правопорядку організують у них гуртки за інтересами, проводять спортивні і розважальні заходи, вечірки, зустрічі з батьками, бесіди на правову тематику, практикують також виїзди в спеціальні табори праці та відпочинку. Такі табори існують в Німеччині, Австралії, Канаді, Нідерландах, Франції, Англії та інших країнах. На наш погляд, цей позитивний досвід доцільно було б застосовувати і в Україні.

Взаємодія органів внутрішніх справ і громадськості відбувається у певних формах, під якими необхідно розуміти зовнішнє вираження сумісної правоохоронної діяльності працівників органів внутрішніх справ і населення у сфері охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями. Найчастіше до них належать спільне патрулювання, рейди, обходи, огляди; спільне планування заходів щодо охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями; узгодження самостійно проведених заходів; інструктування працівниками органів внутрішніх справ членів громадських формувань; спільний аналіз оперативної обстановки; обмін інформацією про оперативну обстановку (вчинення злочинів, викрадення речей, масові заворушення тощо); проведення спільних нарад, семінарів і зборів з правоохоронної тематики; спеціальна та правова підготовка громадян, які бажають виконувати правоохоронні функції та інші [5, с. 191].

Безліч існуючих на практиці видів та форм взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості потребують відповідної класифікації, приведення їх в певну систему, яка б полегшила їх сприйняття, аналіз і теоретичне обґрунтування, дала змогу виробити практичні рекомендації щодо їх реалізації, закріпити їх у законодавчих і у відомчих нормативних актах.

Науковці використовують різні критерії для такої класифікації. Однак найчастіше ці класифікації мають лаконічний характер й засновані на двох-трьох критеріях. Найбільш розповсюдженими критеріями класифікації взаємодії органів внутрішніх справ і населення є: часові характеристики (постійне та тимчасове), відношення до системи (внутрішнє та зовнішнє) та положення суб'єктів взаємодії в ієрархії елементів системи (горизонтальне та вертикальне) [6, с. 307].

На нашу думку, трьох критеріїв недостатньо, щоб охарактеризувати усе різноманіття аспектів взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості, якщо й мати на увазі найбільш розповсюджене розуміння взаємодії, тобто, вузьке за змістом. Вважається доцільним до трьох названих критеріїв додати такі:

- за характером підстав для взаємодії (за підставами виникнення) можна виокремити взаємодію: регламентовану, за вказівкою одного із керівників суб'єктів взаємодії, ініціативну;

- за способом вирішення спільних завдань: самостійну (автономну), сумісну;

- за просторовими характеристиками: близько розташовану, віддалену;

- за характером зв'язків суб'єктів взаємодії: безпосередню, опосередковану;

- за характером умов взаємодії (за станом середовища функціонування): звичайну, екстремальну;

- за особливостями «технології»: послідовну, паралельну;

- за кількістю суб'єктів взаємодії: двохсуб'єктну, багатосуб'єктну (змішану);

- за етапами безпосередньої діяльності: попередню, основну, завершальну;

- за сферами, напрямками діяльності: в сфері управлінської діяльності, в сфері охорони громадського порядку, профілактичної діяльності, в сфері адміністративної діяльності міліції, в сфері оперативно-розшукової діяльності, в сфері охорони власності тощо;

- за формами діяльності (стосовно етапів та стадій управлінського циклу): під час аналізу інформації, підготовки управлінського рішення, в ході реалізації управлінського рішення, контролю тощо;

- за спрямованістю функціонування взаємодіючих суб'єктів: позитивну, негативну;

- за ступенем однорідності функцій взаємодіючих суб'єктів: взаємодію суб'єктів, що виконують однорідні функції, взаємодію суб'єктів, що виконують різні функції [7].

Можливий також розподіл видів взаємодії за такими критеріями: за характером функцій суб'єктів взаємодії в системі управління; за змістом завдань, які вирішують суб'єкти під час взаємодії; за проблемами діяльності; за типологією суб'єктів взаємодії тощо [8, с. 58–62].

Висновки. Надати повний перелік форм взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості дати доволі важко, тому виявляється доцільним у широкому плані згрупувати їх в такі умовні блоки: спільна організація і здійснення заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку; узгодження самостійних дій у боротьбі з правопорушеннями й охорони громадського порядку; обмін оперативною інформацією; безпосередня спільна діяльність громадських формувань правоохоронної спрямованості і працівників міліції (консультативні комітети, організації «зупини злочинця», громадські пункти охорони правопорядку, координаційні шкільні ради тощо); проведення громадськими формуваннями правоохоронної спрямованості заходів за ініціативою органів внутрішніх справ; допомога працівників органів внутрішніх справ громадськості у проведенні заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку; організація правового і спеціального навчання громадян, які бажають виконувати правоохоронні завдання; взаємний контроль за діяльністю з охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями.

1. Мамай К. В. Компетенція підрозділів міліції громадської безпеки в службовій діяльності з охорони правопорядку / К. В. Мамай // Митна справа: Науково-аналітичний журнал з питань митної справи зовнішньоекономічної діяльності. – 2010. – № 6 (72). – Ч. 2. – С. 380–387.

2. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Спеціальна частина: підручник / С. Г. Братель, С. Ф. Константінов, М. В. Лошицький та ін.; за ред. В. В. Коваленка, Ю. І. Римаренка, В. І. Олефіра. – К.: ПП «Директ Логін», 2012. – 528 с.

3. Черепненко О. Я. Взаємодія підрозділів ОВС з іншими силовими структурами, державними та громадськими організаціями при ліквідації масових заворушень / О. Я. Черепненко // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 957–962. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/2011-2/11cojlmz.pdf>

4. Гай-Нижник П. П. Добровільна народна дружина / П. П. Гай-Нижник // Енциклопедія сучасної України / НАН України; Ін-т енциклопедичних досліджень. – К., 2008. – Т. 8. – С. 110.

5. Взаємодія міліції та громадськості в Україні: навч. посібник / за заг. ред. А. Дж. Бека, О. Н. Ярмиша. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. – 200 с.

6. Сущенко В. Д. Організація управління персоналом в ОВС / В. Д. Сущенко, А. М. Смирнов, О. І. Коваленко, А. А. Смирнов. – К.: Акад. внутр. справ, 1999. – 352 с.

7. Лошицький М. В. Удосконалення охорони громадського порядку в сучасних умовах / М. В. Лошицький // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – К., 2009. – № 4. – С. 165–171.

8. Томин В. Т. Взаимодействие органов внутренних дел с населением в борьбе с преступностью: учеб. пособие / В. Т. Томин. – Омск: НИ и РИО Омской ВШ милиции МВД СССР, 1975. – 159 с.

Скорик В. А. Взаимодействие органов внутренних дел с общественными формированиями в охране общественного порядка

Рассмотрены основные направления взаимодействия граждан с органами внутренних дел. Охарактеризованы исторические предпосылки формирования общественных объединений, а также предложены их основные формы. Подчеркнуто, что общественные формирования по охране общественного порядка являются надежным помощником органов внутренних дел в предупреждении и пресечении нарушений прав и свобод граждан и на современном этапе: когда идет рост преступности, его можно преодолеть только взаимодействием милиции и общественных формирований.

Ключевые слова: общественная безопасность, общественный порядок, органы внутренних дел, предупреждение, граждане.

Skoruk V. O. The interaction of the internal affairs of a public building in the protection of public order

The article describes the main areas of interaction of citizens with bodies of Internal Affairs. The characteristic historical conditions of associative formation are made, and their basic form are offered. It is noted that the formation of public of public order is a trusted aide of the Interior in the prevention and suppression of human rights and freedoms, and at this stage, then when the crime is rising, it can be overcome only by the interaction of police and community groups.

Police, protecting public order in special circumstances, which certainly include riots, using the mandatory, required by law the involvement of other ministries and agencies, community groups and law enforcement focus. An integrated approach and united action of all members of combating riots are starting to deal effectively with the challenges of combating this crime.

It was established that the general characteristics of the coordination of law enforcement agencies in the fight against crime advisable to include the following elements: the goals and objectives; concept of operations; functional structure; Legal provisions.

Recently gaining public practice working closely with Internal Affairs for law enforcement in mass disturbances, so in order to achieve the desired result po-

licemen have to organize and practice in carrying out their daily work : workshops in labor collectives of enterprises, institutions and organizations of all patterns of ownership and educational institutions, hostels, stairs and duties of citizens, residents of residential areas, districts, settlements and villages; meetings with top (board) meeting of NGOs and their members (horticultural Society, the National Union of motorists, Union gardeners and vegetable growers, cooperatives, cottage owners and cottage gardens, etc.) meetings with the protection of private institutions and firms.

Key words: *public safety, public order, internal affairs bodies, warning, citizens.*

Стаття надійшла 09 квітня 2014 р.

УДК 342+35.083

В. Й. Шишко

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ЗАХИСТУ СЛУЖБОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Досліджено актуальні питання сутності адміністративно-правових заходів захисту службової інформації в діяльності органів державної влади. На підставі теоретичного обґрунтування проаналізовано співвідношення понять «охорона» та «захист» інформації, визначено розуміння терміна «захист службової інформації» та його адміністративно-правову сутність, яка спрямована проти несанкціонованого доступу до цієї інформації. Визначено зміст адміністративно-правового захисту службової інформації, який отожднюється з процесом забезпечення інформаційної безпеки як необхідності нормального функціонування держави, суспільства, окремої людини і спрямований проти несанкціонованого доступу до цієї інформації.

Ключові слова: *адміністративно-правові заходи, інформація, службова інформація, охорона, захист, криптографічний захист, документування.*

Постановка проблеми. Стан захисту державного інформаційного простору є одним із показників ефективності роботи держави щодо захисту власних інформаційних ресурсів від протиправних посягань. Інформаційна безпека має велике значення для забезпечення життєво важливих інтересів будь-якої держави. Створення розвиненого і захищеного середовища є неодмінною умовою розвитку суспільства та держави, в основі якого мають бути ефективні адміністративно-правові заходи.